

LAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO 17/2012 vp

Valtioneuvoston selvitys komission suosituksesta neuvostolle komission valtuuttamisesta aloittamaan neuvottelut sopimuksesta yhdistetyn patenttioikeudenkäyntijärjestelmän perustamiseksi (patenttilitigaatiosopimus)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 28 päivänä marraskuuta 2012 lähettänyt lakivaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten jatkokirjelmän 3. TEM 26.11.2012 asiassa E 47/2009 vp valtioneuvoston selvitys komission suosituksesta neuvostolle komission valtuuttamisesta aloittamaan neuvottelut sopimuksesta yhdistetyn patenttioikeudenkäyntijärjestelmän perustamiseksi (patenttilitigaatiosopimus).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Liisa Huhtala, työ- ja elinkeinoministeriö

- erityisasiantuntija Jussi Karttunen, oikeusministeriö
- lakimies Minna Aalto-Setälä, Keskuskaupakamari
- asiantuntija Riikka Tähtivuori, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry.

Viitetiedot

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnot LaVL 15/2011 vp, LaVL 10/2009 vp ja LaVL 25/2009 vp. Valiokunta on käsitellyt asiaa myös tunnuksilla U 54/2000 vp (LaVL 20/2000 vp, LaVL 8/2002 vp ja LaVL 12/2008 vp) ja E 140/2005 vp (LaVL 7/2007 vp).

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Eurooppalaisen patenttijärjestelmän kehittäminen sisältää kaksi pääelementtiä, jotka ovat oikeudellisesti sidoksissa toisiinsa: 1) EU-asetuksilla luotava yhtenäinen patenttisuojajärjestelmä sekä 2) kansainvälisellä sopimuksella perustettava yhdistetty patenttitoimisto.

EU-asetusten sisällöstä oli periaatteellinen sopimus unionin instituutioiden välillä jo joulukuussa 2011. Eurooppa-neuvoston kesäkuussa 2012 tekemien linjausten vuoksi neuvottelut jouduttiin käynnistämään uudelleen. Euroopan parlamentti ja neuvosto pääsivät yhteisymmärrykseen EU-asetusten sisällöstä 19.11.2012. Euroopan parlamentin täysistuntoäänestys on 11.12.2012.

Jäsenvaltiot ovat antaneet periaatteellisen hyväksyntänsä yhdistettyä patenttitoimistointia

koskevan sopimuksen sisällölle. Sopimus on määrä allekirjoittaa helmikuussa 2013 kilpailukykyneuvoston yhteydessä. Sopimuksen voimaantulo vaatii 13 kansallisen ratifiointin.

Kilpailukykyneuvostossa 10.12.2012 puheenjohtajamaa antaa tilannekatsauksen neuvotteluista ja neuvoston on määrä antaa poliittinen hyväksyntänsä kokonaisuudelle.

Valtioneuvoston kanta

Suomi pitää tärkeänä patenttijärjestelmän kehittämistä Euroopassa, ja nyt ollaan ottamassa merkittäviä edistysaskelia pitkään jatkuneessa prosessissa. Suomi voi hyväksyä kokonaisuudesta saavutetun neuvottelutuloksen. Työ uudistusten voimaansaattamiseksi tulee jatkumaan EU-asetuksista ja tuomioistuin sopimuksen sisällöstä tehtävien päätösten jälkeen.

Jatkotyön osalta Suomi pitää tärkeänä turvata aito mahdollisuus vaikuttaa järjestelmän käytönottoon ja viimeistelyyn liittyviin ratkaisuihin. Vaikutuksiltaan yhtenäisen eurooppapatentin osalta tällaisia avoinna olevia keskeisiä kysy-

myksiä ovat muun ohella vuosimaksujen taso ja jakokriteerit. Patenttituomioistuimen toiminnan käynnistämiseen liittyviä Suomen kannalta keskeisiä avoinna olevia kysymyksiä ovat puolestaan erityisesti tuomioistuimen työjärjestyksen laatiminen, tuomioistuinmaksuista sopiminen ja tuomioistuimen rahoitus. Vaikutusmahdollisuutensa turvatakseen Suomi katsoo välttämättömäksi allekirjoittaa yhdistettyä patenttituomioistunta koskeva sopimus.

Tavoitteena on patenttijärjestelmä, joka vastaa yritysten tarpeita olemalla nykyistä järjestelmää kustannustehokkaampi, laadukkaampi ja oikeusvarmempi. Suomi pitää myös tärkeänä, että eurooppalainen patentti-infrastruktuuri säilyy korkeatasoisena ja elinvoimaisena. Jatkotyön aikana Suomi pyrkii näiden tavoitteiden saavuttamiseen.

Suomen kansalliset ratkaisut sekä patenttituomioistuin sopimuksen ratifiointista että tuomioistuimen 1. asteen jaostoratkaisuista valmistellaan erikseen normaalien menettelytapojen mukaisesti.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valtioneuvoston jatkokirjelmän tarkoituksena on informoida eduskuntaa eurooppalaisen patenttijärjestelmän kehittämisestä ja sen kokonaistilanteesta. Saadun selvityksen mukaan Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat päässeet marraskuussa 2012 yhteisymmärrykseen yhtenäistä patenttisuojaa koskevista EU-asetuksista. Yhtenäinen patenttisuoja tarjoaisi yhdenmukaisen suojan yhteistyöhön osallistuvien jäsenvaltioiden alueella. Eurooppalainen järjestelmä ei vaikuta kansallisten patenttien myöntämiseen, vaan kansalliset patentit säilyvät rinnakkaisena järjestelmänä. Eurooppalaiseen patenttijärjestelmään kuuluva yhdistetty patenttituomioistuin perustetaan vuorostaan jäsenvaltioiden yhteisellä kansainvälisellä sopimuksella, joka on tarkoitus allekirjoittaa kilpailukykyneuvoston yhteydessä ensi vuoden helmikuussa.

Uudella kansainvälisellä patenttituomioistuimella pyritään vähentämään nykyisistä rinnakkaisista oikeudenkäynneistä aiheutuvia ongelmia ja kustannuksia.

Lakivaliokunta on antanut eurooppalaisen patenttijärjestelmän kehittämisestä useita lausuntoja ja toteaa suhtautuvansa asiaan edelleen myönteisesti. Kyse on vuosia vireillä olleesta hankkeesta, jota koskevat neuvottelut ovat osoittautuneet varsin mutkikkaita. Siksi on tärkeää, että asiassa nyt edistytään. Kuten valtioneuvoston kirjelmästä ilmenee, sekä yhtenäiseen patenttisuojaan että patenttituomioistuimeen liittyy vielä useita avoinna olevia kysymyksiä, joita koskevat neuvottelut tulevat jatkumaan järjestelmään osallistuvien jäsenvaltioiden välillä. Se, että asiaan liittyy vielä useita avoimia kysymyksiä, on sinällään valitettavaa. Tästä huolimatta lakivaliokunta kannattaa sitä, että Suomi

allekirjoittaa yhdistettyä patenttituomioistuinta koskevan sopimuksen, sillä näin Suomi on mukana neuvottelemassa avoimena olevista kysymyksistä. Neuvotteluissa mukana oleminen on tärkeää, sillä eurooppalainen patenttijärjestelmä tulee toteutuessaan joka tapauksessa vaikuttamaan myös suomalaisiin yrityksiin, jotka harjoittavat liiketoimintaa EU:n sisämarkkinoilla.

Avoimna olevat kysymykset koskevat muun muassa yhdistetyn patenttituomioistuimen perustamiskustannuksia ja tuomioistuinmaksuja. Perustamiskustannuksista ei toistaiseksi ole esitetty täsmällisiä arvioita, mutta tuomioistuinjärjestelmän rahoittaminen ei voine tapahtua suoraan unionin talousarvion kautta, koska Euroopan unioni ei ole patenttituomioistuin sopimuksen osapuoli. Saadun tiedon mukaan tuomioistuimen talousarvio rahoitetaan tuomioistuimen omista tuloista sekä ainakin siirtymäkautena sopimusjäsenvaltioiden rahoitusosuuksista. Pitkän tähtäimen tavoite on, että patenttituomioistuinjärjestelmä olisi omarahoitteinen. Käytännössä tämä merkitsisi tuomioistuimen rahoittamista valtaosiltaan tuomioistuinmaksuilla. Valiokunta toteaa, että tällainen järjestelmä poikkeaa siitä, miten tuomioistuimet rahoitetaan Suomessa. Valiokunta pitääkin välttämättömänä, että patenttituomioistuimen perustamiskustannuksista ja tuomioistuinmaksuista saadaan jatkoneuvotteluissa riittävästi tietoa. Kes-

keistä on pyrkiä sellaiseen lopputulokseen, ettei patenttituomioistuimessa asiointi muodostu asianosaisten, erityisesti pk-yritysten, kannalta kohtuuttoman kalliiksi. Tämä voisi vaarantaa oikeuden tosiasiallisen saatavuuden ja olla vastoin patenttituomioistuinjärjestelmälle asetettuja tavoitteita siitä, että tuomioistuinjärjestelmän tulee vastata yritysten tarpeita olemalla nykyistä järjestelmää kustannustehokkaampi, laadukkaampi ja oikeusvarmempi.

Saadun selvityksen mukaan yhdistetyn patenttituomioistuimen perusrakenteeseen ja toiminnan pääpiirteisiin ei ole sopimusluonnoksessa tehty sisällöllisiä muutoksia. Yhdistetyn patenttituomioistuimen ensimmäinen oikeusaste muodostuisi keskusjaostosta sekä paikallisia aluejaostoista. Muutoksenhakuaste olisi keskitetty. Valiokunta pitää tärkeänä, että sopimus mahdollistaa sen, että järjestelmään osallistuva valtio voi perustaa ensimmäisen oikeusasteen paikallisjaoston tai aluejaoston yhdessä muiden sopimusvaltioiden kanssa. Tällainen mahdollisuus koskisi myös Suomea sen osallistuessa eurooppalaiseen patenttijärjestelmään.

Lausunto

Lausuntonaan lakivaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan edellä esitetyin huomioin.

LaVL 17/2012 vp — E 47/2009 vp

Helsingissä 12 päivänä joulukuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Anne Holmlund /kok	Jaana Pelkonen /kok
vpj.	Stefan Wallin /r	Arto Pirttilahti /kesk
jäs.	James Hirvisaari /ps	Kristiina Salonen /sd
	Johanna Jurva /ps	Jani Toivola /vihr
	Suna Kymäläinen /sd	Kari Tolvanen /kok
	Antti Lindtman /sd	Ari Torniainen /kesk
	Markku Mäntymaa /kok	Kaj Turunen /ps
	Johanna Ojala-Niemelä /sd	Peter Östman /kd.
	Aino-Kaisa Pekonen /vas	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Tuokila.